

aucells que hi saltironen, / li apar que, *esquerps*, eviten sa presència, / un a l'altre contant-se l'homicidi / ---», *Canigó* x, v. 9). La prosa no es queda endarrerir: «La Toneta s'aixecà y, aferrada al nen, apretà a córrer cap al carrer, esferehida, *esquerpa*, tota resoluda»; «sos ulls se fixaren ab certa tristesa sobre l'*esquerpa* donya Mercè ---», NOLLER (*Pap.*, 176; *Vilanu*, 91). «Un hereu la festeja, y ella, gens *esquerpa*», «ella, clavant-li un patac su l'esquena: —Atrevit, més que atrevit! —Noya, per Déu, no sias tan *esquerpa*!», BOSCH de la Trinxeria (*Lena*, 22, 20).

He sentit el mot des d'infant, i a gent de moltes comarques orientals, camp i ciutats: tothom pronuncia *askérp*, *-érpa*; no en tinc records precisos del cat. occidental, si bé em sembla haver-lo sentit a Lleida o condorns, i almenys s'usa a Tortosa, segons Mestre i Noè, que registra «*esquèrp*: *esquerp*, *seriós*» (BDC III, 96). *AlcM* afirma que és cat. or., occ. i balear, però ens esparvera en dir que a tots tres dialectes es pronuncia *askérp* amb *e* tancada, pronúncia que en ma vida he sentit a ningú i que no és ni tan sols la de Tortosa: fins a quin punt podem admetre, després de llegir això, que sigui d'ús vulgar a les Illes, temo que no gaire.

El cas és que l'han usat poetes mallorquins, i de llur text potser dedueix aquest diccionari el significat «aspere, escabrós, poc accessible». Escamna, però, això d'escabrós (escarpat) que ens torna la ferum d'una repetida i falsa etimologia; altrament posa això com a acc. bàsica (com sempre, essent «mallorquina»), i ho apuntala amb un «hapax» mal transcrit. Es tracta del substantiu *esquerd* dels nostres Pirineus, que algú reportà a Aguiló de Bagà, i no sabem si per obra d'aquest informant, o del mateix Aguiló o del publicador Montoliu, apareix escrit **esquerp*; vegeu els copiosos fets reals en els deriv. de *ESQUERDA*.

El van usar, això sí, diversos poetes mallorquins. El primer és el mateix Marian Aguiló en un poemet que es data en el tercer quart del segle: «Llengua apresa en el bressol --- / si *esquerpa* i breu i forta, / comportívola ets i suau / ---» (*Antol. Poèt.*, 1975, p. 104). Es tracta, doncs, del significat general i no pas del pretès «mallorquí» 'escabrós'. Seguí un altre savi mallorquí: «*Esquerpa* la serra, / la costa escarida, / cuberta la terra / de estepa florida, / se'n munta, se'n munta / mon cor ple de Déu / ---», Jer. Rosselló, *Pujant al Santuari de la V. de Lluch*;² el segueix el seu deixeble Costa i Llobera: «Des del penyal de les Bruixes / fins a l'*esquerp* Puigmajor, / des del mur de Santueri / fins al castell d'Alaró, / mostra el pagès de Mallorca / les petjades que, en sos bots, / marcà damunt roca viva / un cavall meravellós»;³ «un ram d'enyorança que guaita enfora per sobre el clos de la vida ciutadana: l'imperi de blavors *esquerpes* despertà en mon esperit un desig concupiscent de llibertat i comunicació directa amb la naturalesa», Joan Alcover (pròleg de *Cap al Tard*, *IdOr.* xx, 7). Tot, brillants especimens de l'Escola mallorquina, magistral per a tots.

Però si això prova que *esquerp* tingui ús popular a Mallorca no ho sé pas: el que no veig és que en això

hi hagi res d'inaccessible, menys d'escabrós, i poc d'aspere. És certament millor que mant vers de l'*Atlàntida*, però no en seria una magnífica seqüela?

Sobre l'etimologia se n'ha escrit bastant, i conversat més. Va obrir el foc, en temps heroics de la filologia romànica, Carolina Michaëlis, amb l'atansament que després s'ha repetit en tots els colloquis erudits: germ. SCARP, com a símbol del qual citava l'a-al. ant. *scarf*, al. *scharf*, i com que tothom sap que aquest només significa 'tallant', 'agut', 'punxegut', fa referència a alguna glossa de les aplegades per l'antiquat Graff que l'aparia amb «durus, asper». ⁴ Poc fonament hi ha en això: el mot és comú amb totes les llengües germ.: ags. *sčearp*, avui angl. *sharp*, b-al. i neerl. antics *scarp*, esc. ant. *skarpr*, etc., pertot 'tallant'. Però més mal camí hi ha encara pel costat fonètic perquè el mot germànic tingué sempre i pertot vocalisme *ar*; com a excepció s'ha citat algun cop una variant *skerp* a Holanda (els uns com a holandesa altres com a frisona), però això és excepcional, i no sé pas si gaire antic, car el cas és que trobem *skarp* amb *a* tant en neerlandès antic com encara en la llengua del S. XVI.⁵ I no penséssim pas a atribuir la *e* romànica a cap fet fonètic del català, car com vaig demostrar detingudament en *EntreDL* I, 85ss. (veg. allí la nota 2), no hi ha hagut mai en català tal evolució fonètica.

No pensem més en el germànic puix que amb tots aquests obstacles s'ajunta encara l'extrema inversemblança d'un germanisme que apareixeria en data tan recent, no sols estrany a tots els parlars moderns i antics de França, d'Itàlia i d'Espanya (més encara, a la major part del domini català) sinó pertanyent al terreny dels adjectius de comportament caracterològic subjectiu, un dels més estèrils per a tals influències. Aquestes condicions no són tampoc de les que més animen a escorcollar el terreny pre-romà. Així mateix: en què pensàriem? Per ventura dins el cercle de l'indoeuropeu?

Aviat trobaríem allà alguna base, sigui sense mourens de l'arrel que va formar l'adjectiu germànic (cf. letó *scarbs* 'tallant' i, sense la *s*-amovible, irl. mj. *cerb* id., tocarí *kärype* 'tosc, dur', al costat de l'ags. *sceorpan* 'rascar'), sigui imaginant alguna amplificació de l'arrel indoeuropea que, en la seva forma germànica, ha donat *ESCARIT* 'escarpat', recordant-nos: a) de la història del cast. *ARISCO* (encara que sigui incerta la seva relació amb *arenisco*) i de *rost* molt veí en tots sentits de *rostit* i 'eixarreït', b) de la del port. *ingreme*, cast. dial. *ingrimo*, en relació amb el gr. *απὸς ἄλευρος* 'mort espadada' > 'mort brusca, que no perdona'. Però rebutgem ràpidament aquestes idees (audaces en tots sentits: temeràries quasi, si tenim en compte l'argumentació que precedeix) per la peremptòria raó fonètica: un *SKE-* de data pre-romana, o fins de llatí vulgar, hauria d'haver-se palatalitzat, donant *ce-* o *eixe-*.

Pel costat del basc o ibèric sembla obrir-se un finestró —ja que tampoc en matèria de pre-indoeuropeu no fóra lícit fonèticament, per la raó donada, bastir res damunt una base *SKE-*— si es confirma que *ESQUER-RA*, *-erre*, ve d'un *ESQUERR-*, pensàriem doncs en un